

Jarabekné Treplán Mariann

A közösségek bevonásán alapuló működés – Petőfi-telepi Művelődési Ház

A magyar kultúrának szerte az országban vannak „fellegvárai” és „végvárai”. Így van ez Szegeden is. Egy olyan városban élünk, ahol az előadóművészeteknek, a képzőművészetnek, a kollektív emlékezet megőrzésének és reprezentálásának saját intézményei vannak. A „fellegvárak” gazdag kínálata mellett azonban szükség van a kultúra „végváaira” is, a művelődési házakra.

Ezekben az intézményekben "emberközelibb" munka folyik, közösségeink tagjait név szerint ismerjük, osztozunk mindennapi gondjaikban és örömeikben. Az általunk szervezett programoknak saját törzsközönsége van, akiket kitartó munkával nyertünk meg magunknak, és akik számára az is természetes, hogy személyesen mondják el véleményüket az adott rendezvényről, ami persze segíti a további munkát. Szegeden hét ilyen lakókerzeti művelődési ház működik önkormányzati fenntartású intézményként, ezek egyike a Petőfi-telepi Művelődési Ház, amelynek elsődleges feladata a Petőfi-telepi városrész (13.000 lakos) közművelődési feladatainak ellátása.

Művelődési ház a város szélén

A Szántó Kovács János utcában – sok társadalmi munkával – 1977-ben épült fel a népnevelőház. Azok, akik ebben a munkában részt vettek, mai napig rendszeres látogatói az intézménynek. Akkoriban az épület egyetlen közművelődési feladat ellátásra alkalmas közösségi térrel rendelkezett, amely kezdetben „klubkönyvtári” formában működött. A kor szellemének megfelelően ifjúsági klubok és nyugdíjas csoportok jelentették a közösségi együttlét formáit. A munka anyagi feltételeit döntően az a tény határozta meg, hogy a művelődési ház a Bartók Béla Művelődési Központ intézményeként működött, a másik hat lakókerületi művelődési házzal együtt. A hálózati intézményi működés következtében az ezredfordulóra a jól induló szakmai működésből a tényleges

tevékenység minimálisra csökkent az intézményben, lényegében „kulcsos házként”, a nyugdíjas közösségek találkozóhelyeként funkcionált. Az épület állapota elfogadható volt, de távol állt a kor követelményeitől.

A Bartók Béla Művelődési Központ akkori vezetése – miközben folyamatos harcot vívott saját fennmaradásáért – felismerte a változtatás szükségességét, és újra külön intézményvezetőt jelölt ki a Petőfi-telepi Művelődési Ház szakmai feladatainak ellátására. Az optimálisnak nem nevezhető körülmények között elsőként természetesen a helyi nyugdíjas közösségek bizalmát kellett elnyerni. Olyan együttműködésen alapuló kapcsolatot kellett velük kiépíteni, amely egyrészt az általuk végzett munka fejlesztését szolgálta, másrészt azonban lehetővé tette közösségi összefogás segítségével új tevékenységek létrehozását. A partneri kapcsolat kiépítésének másik fontos területe a helyi intézményekkel történő együttműködés kialakítása volt. A közoktatási intézmények számára nyújtott legszélesebb körű támogatás eredményeként a művelődési ház nem légtüres térben működő elszigetelt intézmény, hanem a telep közösségi életének egyik fontos eleme lett. A gyermekeken keresztül pedig sikerült a szülői „aktív korosztály” figyelmét is az intézmény felé fordítani.

Ahhoz azonban, hogy a szakmai munka tovább fejlődhessen, az intézmény épületi adottságainak, felszereltségének, működési feltételeinek gyökeres megújítására volt szükség. A felújított és kibővített Petőfi-telepi Művelődési Házat 2006-ban adták át. További változást eredményezett az is, hogy a művelődési központot 2008-ban megszüntették, ennek következtében a Petőfi-telepi Művelődési Ház önálló költségvetési szervként működött tovább a Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatának fenntartása és felügyelete alatt. A szakmai munka további fejlesztése, segítése érdekében az önkormányzat lehetővé tette két főállású szakalkalmazott felvételét is.

Új idők, új ötletek

A működés feltételeinek fizikai, anyagi és szakmai szempontból történő gyökeres átalakulása a lakókörzetben még jobban a figyelem középpontjába helyezte az intézményt.

Az átadás évében a művelődési ház kezdeményezésére első alkalommal rendeztük meg a programegyeztető fórumot, amely azóta is alapját képezi a művelődési ház szakmai feladatellátásának, munkatervének. A művelődési ház meghívására már 12 éve gyűlnek össze a civil szervezetek képviselői, a helyi intézmények vezetői, az egyházak képviselői, a területen működő művészeti iskola képviselője, a könyvtárvezető, a helyi önkormányzati képviselő és a helyi védőnői hálózat dolgozói. Itt minden résztvevő beszámol tervezett programjairól, összehangoljuk ezeket, és kijelöljük a célok elérése érdekében a találkozási és segítségnyújtási pontokat. Ezen a megbeszélésen kerül szóba az is, hogyha valamelyik intézménynek kiemelt feladata van az adott évben, és azt a többiek hogyan tudják segíteni a megvalósításában. Itt egyeztetjük azokat az alkalmakat is, amelyeken a művelődési ház, mint együttműködő partner, számít a közoktatási intézményekre, a civil szervezetekre, az egyházközségek tagjaira, valamint azokat a programokat és projekteket is, amelyeket a művelődési ház, mint szolgáltatásokat nyújt az iskolák és óvodák nevelői munkájának segítésére. Ez a programegyeztető megbeszélés segítséget nyújt abban is, hogy erősödjön az intézmények egymás közötti kommunikációja, és lehetőséget teremt új kezdeményezések megvitatására, új közösségi rendezvények kezdeményezésére is.

A megbeszélésen összeállítjuk a telep rendezvénynaptárát, amely az adott év munkájának gerincét alkotja. Évente nyolc olyan programot szervezünk meg, amelyek ezen a társadalmi összefogáson alapul, és közösségi, szórakozási élményhez juttatja az itt élőket. Ilyen például a „Szív napja”, a Telepi nap, a Böllérnap és a Telepi

Télbúcsúztató farsangi multság, az Újszülöttek köszöntése, a Baba zsúr, a Fodorkerti családi nap, az Adventi készülődés, a Mézes Petőfi-telep akció, és a Telepi karácsony. Ezek a rendezvények az elmúlt 12 évben honosodtak meg és váltak hagyománnyá Petőfi-telepen.

Nagy rutin, nagy veszedelem

Az együtt gondolkodás és közös cselekvés sohasem válhat rutinná, hiszen ez a működés alapja, amely azonban folyamatosan fejleszthető. A munkaterv az adott év működését határozzák meg, ugyanakkor az intézménynek ki kell alakítania egy középtávú stratégiát is. Ennek első lépéseként a fenntartóval kell tisztázni a működés középtávra belátható kereteit, majd az érintettek körével közösen kell kidolgozni a fejlesztési elképzeléseket, támaszkodva azokra a lehetőségekre, amelyek a bevonás következtében segítik a célok megvalósítását. A legfontosabb kérdés az, hogy hogyan tudjuk együtt jobba, érdekesebbé, a közösség igényeinek megfelelőbbé tenni azt az adott rendezvényt, illetve az intézmény egész működését, hogyan tudunk újabb programokat, rendezvényeket megvalósítani.

A közösen megtervezett és együtt megvalósított programokat minden esetben értékelő beszélgetéssel szeretnénk lezárni, ahol mindenki lehetőséget kap arra, hogy elmondja saját tapasztalatait a programról. Levonva a tanulságokat, a tapasztalatok alapján megbeszéljük azt is, hogyan tudjuk jobba tenni az adott kezdeményezést, programot. Ez adja az alapot folyamatos visszacsatolásra. Mivel ez a fajta kommunikáció eddig szinte spontán zajlott, így ezen a területen vannak még tennivalóink. A fenti folyamatok beindítására jó alkalmat jelent Petőfi-telep fennállásának közelgő 100. évfordulója (2022-ben). Az ünnep köré építhető fejlesztések, programtervek, helyi értéktérképek, ezek dokumentációjának kiadványba rendezése a helytörténeti kutatásokkal együtt olyan váz lehet, amelyben minden Petőfi-telepi megtalálhatja a kapcsolódás lehetőségét.

Közelgő 100. születésnap

Petőfi-telep az első világháború végén jött létre. Ez a városrész – néprajzi szempontból – nem rendelkezik több évszázados hagyománnyal. Etnikai összetétele sem mutat semmilyen sajátosságot. A kétkezi munkából élők által benépesített telepen annak alakult ki hagyománya, hogy az itt élők elsősorban önmagukra számíthattak.

A Petőfi-telepi Művelődési Ház esetében egy olyan intézmény működéséről beszélhetünk, amely egy nagyváros egyik városrészében végzi tevékenységét, megfelelő infrastruktúrával és szakmai háttérrel rendelkezik. Ebben a városrészben nincs külön önkormányzat, sem részönkormányzat. A városrész rendelkezik közoktatási intézményekkel - három óvoda, egy általános iskola található itt. A művelődési házhoz hat civil szervezet működése köthető.

Ezek a körülmények egyrészt kényszerítő, másrészt ideális feltételei lettek annak a folyamatnak, amelyben az intézmény a tervezés és a működés során a közösség bevonására törekszik és támaszkodik.